

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK
GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE
(Čakovec, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin,
Varaždinske Toplice)

UREDNIČKI ODBOR

Stjepan Hajduk (odgovorni urednik), Dragutin Feletar (urednik i grafička oprema), Željko Tomičić, Marijan Špoljar i Branko Šimek

MUZEJSKI VJESNIK izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Rukopisi se šalju na adresu: Muzej grada Koprivnice, 43300 Koprivnica, Trg dr. Leandera Brozovića 1

NAKLADNIK

Muzej grada Koprivnice
ZA NAKLADNIKA
Franjo Horvatić

TISAK

RO »Podravka — Usluge«, OOUR Koprivnička tiskara, 1979.

BROJ 2, siječanj 1979. godine

KAZALO

Dragutin Feletar: Za organiziraniju obradu »terena«	1
Stjepan Hajduk: Proslava 40. godišnjice Muzeja Varaždinske Toplice	3
Antun Bauer: Muzej u Varaždinskim Toplicama	7
Marijan Špoljar: Galerija i nova umjetnička praksa	10
Damjan Lapajne: O djelovanju Muzeja Moslavine u Kutini	12
Ivanka Štager: Izložba »Tito u Varaždinu«	15
Božidar Gerić: Istraživanje radničkog pokreta i NOB-e u Moslavini	17
Ante E. Brlić: Mjesta muzeja sjeverozapadne Hrvatske 1835. godine	19
Franjo Horvatić: Zavičajna muzejska zbirka u Đelekovcu	21
Tomislav Đurić: Prilozi za povijest Vinice	24
Libuše Kašpar: Etnološke izložbe varaždinskog Muzeja	28
Ljubica Ramušćak: Otkup etnografske građe u Međimurju	31
Josip Vidović: Arheološka istraživanja u Međimurju u 1978. godini	35
Zorko Marković: Uz problem istraživanja neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Hrvatskoj	37
Željko Tomičić: Zaštitna arheološka istraživanja u Martinu na Muri	40
Marina Šimek: Zaštitno iskapanje u Svetom Petru Ludbreškom	44
Vladimira Pavić: O nalazu glinenog pećnjaka u Čakovcu	47
Josip Fluksi: O rekonstrukciji i konzerviranju keramike s arheoloških nalazišta	49
Dragutin Feletar: Tri vrijedne knjige	52
Libuše Kašpar: XXIX. savjetovanje o povijesnoj stambenoj arhitekturi	54
Zorko Marković: Proslava 100. godišnjice HAD-a i neka pitanja uz nju	56
Zoran Homen: Zaštitno iskapanje u Beketincu	57
Zoran Homen: Jedan od oblika informiranja o akcijama muzeja	59

ne, izložen je i originalni štafelaj Mirka Viriusa. Obiteljske fotografije, razni dokumenti, knjige i reprodukcije slika, zorno prikazuju njihov život i stvaralaštvo.

Na kraju želim reći da muzejska zbirka u Đelekovcu, iako još uvijek nepotpuna (nedostaju seoski obrti), ipak daje svakom namjerniku i posjetiocu uvid u nekadašnji način života sela, osnovne povijesne podatke, kao i detalje iz revolucionarnog razdoblja i NOB-e.

TOMISLAV ĐURIĆ, Gradski muzej Varaždin

Prilozi za povijest Vinice

Rijetko je koje područje u Hrvatskom zagorju tako bogato s vrijednim spomenicima kulture, s burnom prošlošću, kao što je to slučaj s Vinicom kraj Varaždina i njenom neposrednom okolicom. Na žalost, povijest toga mjesta i kraja parcijalno je istraživana. Ne postoji ni jedno djelo koje bi kompletiralo viničku povijest. Također je vrlo teško stanje u kojem se nalazi spomenici prošlosti među kojima ima i onih koji po svojoj zanimljivosti i vrijednosti prelaze okvire ove regije, SR Hrvatske, pa čak i Jugoslavije. Stoga je svrha ovoga napisa da istakne u glavnim crtama sve elemente viničke prošlosti koji su bitni za poznavanje baštine i njene vrijednosti, a poslužili bi kao osnova za stvaranje jednog potpunijeg djela o Vinici.

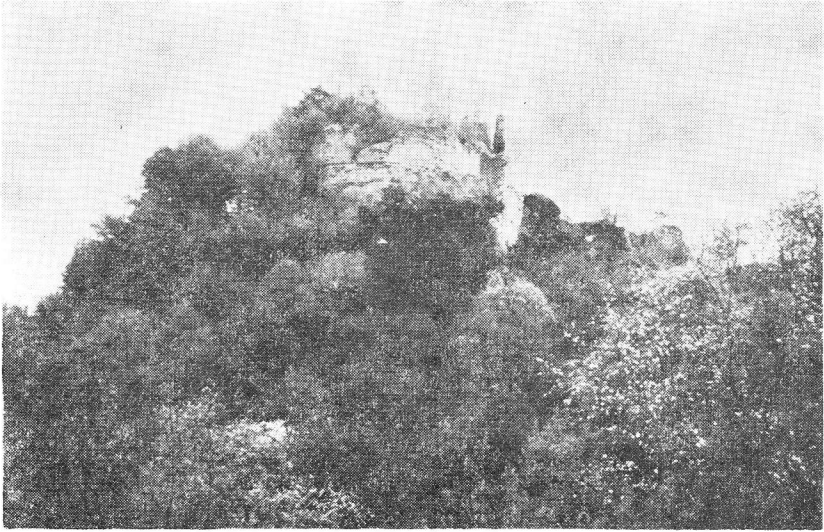
Prošlost viničkog kraja u uskoj je vezi s povijesnim zbivanjima u ovom dijelu Hrvatske još od XIV. stoljeća, kao i s imenima najznačajnijih osoba iz političkog, kulturnog pa i gospodarskog života Ugarsko-hrvatske, a kasnije Austro-ugarske monarhije, kao i do našeg vremena. Naime, vlasnici toga kraja bile su vrlo istaknute ličnosti od kralja Sigismunda, grofova Celjskih, Ivaniša Korvina, propalatina Istvánffyja, bana Turoczija do obitelji Drašković i Bombelles. Svi su oni ostavili pečat svoga vremena, gospodarenja i stvaranja. Zbog svega toga, Vinica je vrlo rano postala uz Varaždin jedno od najznačajnijih mjesta u ovom dijelu Hrvatske. Mjesto se spominje prvi put 1353. godine. Poveljom kralja Rudolfa od 24. II. 1580. godine »oppido Vinicza« podjeljuju se tri godišnja sajma. Vinička crkva sv. Marka spominje se 1334. godine. Sve su to podaci o staroj prošlosti Vinice, koja je sigurno još starija ne samo kao hrvatsko naselje već kao rimska naseobina.

Što je do danas sačuvano od stare arhitekture, od spomenika prošlosti Vinice i uže okolice?

STARI GRAD VINICA iznad istoimenog naselja krije pod zelenilom šipražja i bršljana ostatke nekadašnjih kula, tornja i stambenih prostora. Prema opisu grada iz 1568. godine, on je u velikoj mjeri sličio gradu Veliki Tabor. Grad je napušten polovinom XVII. stoljeća.

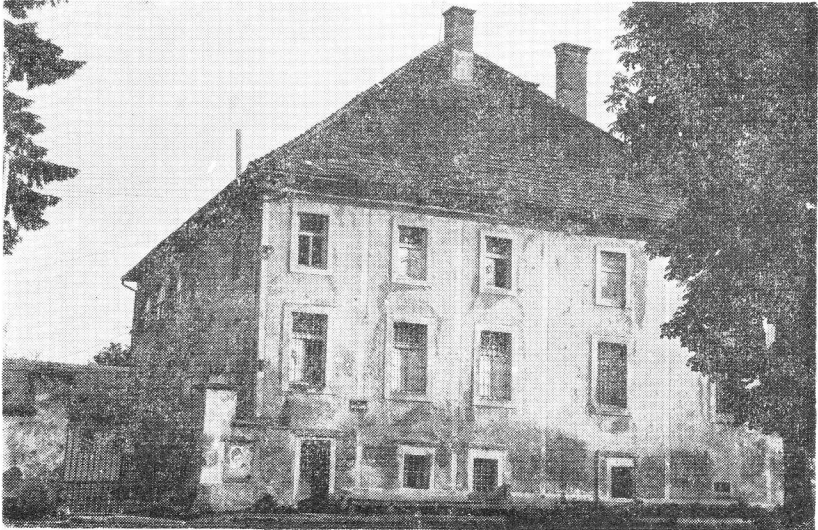
KURIJA PATAČIĆ u mjestu Vinica, podgrađu koje se spominje polovinom XVI. stoljeća. Kasnije se ona koristila kao općinska kuća, a do nedavno je u njoj radila tvornica rublja. Sada je ovo barokno zdanje napušteno. Kurija je bila sagrađena polovinom XVII. stoljeća.

PRANGER ili sramotni stup ili »kara« smatra se jedinim takvim objektom u nas. Na prangeru je latinski tekst: Iustam mensuram tene-

Ostaci srednjekovnog grada Vinice

Barokna kurija obitelji Patačić u Vinici

te 1643. g. — »mjerite pošteno«. To je trobridni kamen visok 252 cm, postavljen na široki postament. S prednje strane nalazi se okrugla kamena posuda kao neka vrsta mjere (46 cm široka, 25 cm duboka). Za stup su se vezivali oni koji bi varali na mjeri i vagi, ali često bi se za njega vezale i bičevale »jezičave« žene. Stup se nalazi u dosta lošem stanju. Smješten je u dvorištu gore spomenute kurije Patačić.

CRKVA SV. MARKA pregrađena je oko 1808. godine, ali je još uvijek sačuvala gotičke elemente. U njoj je vrlo vrijedan gotički i barokni inventar — gotička kamena krstionica, kamena propovjedaonica, kasnobarokni oltari, Kellerova slika sv. Antuna iz 1815. god. Tu su i nadgrobne ploče državnika i povjesničara Nikole Istvánffyja, te njegove žene Bođ de Bajna, renesansni epitaf bana Turczija, te gotičsko i barokno crkveno posuđe. Crkva se nalazi u predjelu Vinice zvanom Marčan.

KURIJE DOLANSKY I KÖRÖSSI su dvije barokne palače od kojih ona prva ima ugrađen mađarski zapis iz 1669. god. Kurija obitelji Körössi nešto je veća i nalazi se u predjelu sadašnjeg sela Vratno.

OPEKA DVORAC I ARBORETUM čine jednu skladnu i osebujnu cjelinu. Dvorac je sagrađen krajem XVIII. stoljeća u baroknom stilu i podigli su ga grofovi Draškovići, a daljnji nasljednici — Bombellesi su ga proširili dodavši mu kule i terase. Ova obitelj je od 1860. godine počela sa podizanjem parka hortikulturnih egzota oko dvorca, pa je tako nastao i glasoviti arboretum. Dvorac je napušten i izložen propadanju.

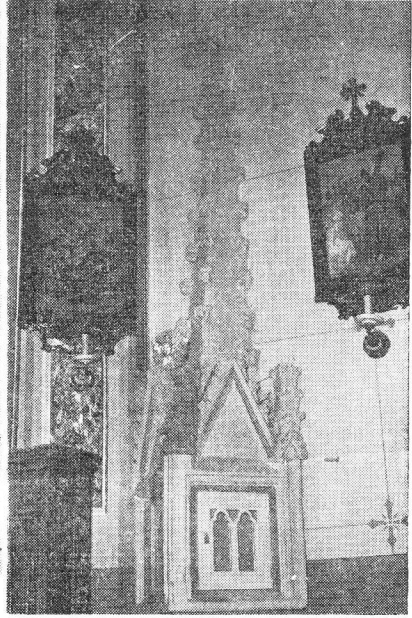
ZELENDVOR je bio ranije središte obitelji Drašković prije nego što se preselila u Opeku. Stari prizemni dvorac iskorišten je u gospodarske svrhe. U njegovoj blizini nalazi se mauzolej obitelji Drašković i Bombelles u kojem su sahranjivani članovi ovih uglednih obitelji sve do našeg vremena (Bombellesi).

Pored navedenih spomenika kulture, za prošlost Vinice svakako su zanimljive pojedine ličnosti. U prvom redu to je **Nikola Istvánffy**, koji je sahranjen u viničkoj crkvi 18. V. 1615. godine. Ovaj ugarski državnik i povjesničar koji je proveo niz godina na svojem viničkom posjedu bio je jedan od najobrazovanijih ljudi svoga vremena. Govorio je gotovo sve evropske jezike i turski. Bio je vojnik i sudjelovao je u borbama protiv Turaka pod zapovjedništvom Nikole Zrinskog-Sigetkog. Obavljao je tajničke poslove kod ostrogonskog nadbiskupa Nikole Olaha, a kao prijatelj cara Rudolfa II brzo je postao član kraljevskog vijeća (1576.), a 1580. propalatin Ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Povlači se iz javnog života 1608. i odlazi na Vinicu koju nasljeđuje po svojoj majci. Sudjeluje u radu Hrvatskog sabora. Za vrijeme svoga života u Vinici napisao je svoje glasovito djelo: »Pannonii historiarum de rebus Hungaricis libri XXXIV ab anno 1490. ad annum 1605.« U tom djelu prikazao je povijest Mađarske i Hrvatske vrlo iscrpno i dokumentirano.

Uz ovog velikana iz Vinice značajno mjesto su zauzeli grofovi Draškovići i Bombellesi. Ovi prvi razvijali su intenzivan društveni i gospodarski život, dok su Bombellesi, kao njihovi nasljednici unaprijedili te odnose. Ova obitelj pojavljivala se na dvorovima Francuske i Austrije i neki njeni članovi bili su u rodbinskim ili prisnim vezama sa carskim kućama Evrope na prijelazu iz XVIII. u XIX. stoljeće (potomci žive u Francuskoj odakle su preko Austrije i došli u Vinicu). Posebno je zanimljiva ličnost Marka Bombellesa koji je završio za vrijeme okupacije svoj život u Jasenovcu.

Nadgrobna ploča
bana Turoczyja u Vinici

Gotička krstionica u viničkoj
crkvi sv. Marka

Pored svega ovoga, evo još nekoliko zanimljivosti vezanih za Vinicu: Ovo mjesto imalo je izravno željezničku vezu sa Varaždinom takozvana »Bombellesova pruga«, a nad Vinicom zabilježena je i prva avionska nesreća u Hrvatskoj.